

Çocuklarımıza ve Bize Dair

Doç. Dr. Kemal GÜÇLÜOL*

EĞİTİM VE ÖĞRETMEN

Eğitim, okul duvarları içine sığdırılamayacak kadar geniştir. Öğrenci de öyle. İnsanoğlu, aslında her yaşta bir öğrencidir. Öğrenmesi sadece okul yıllarıyla sınırlı değildir. Bu uzun yolun sadece bir kısmını, öğretmenleri ve okul arkadaşlarıyla birlikte kateder. Sonra, yuvadan uçan kuşlar kanat çırpmayı sürdürürler. Toplumun kendileri için oluşturduğu stratejik bir hizmet kurumu olan «okul»dan bu sonraki kanat çırpmalarını, yöntemlerini öğrenebilmişlerse işleri kolaylaşır.

Okulun ve daha kapsamlı olarak da eğitimin tüm işlevlerini yerine getirmeye en büyük sorumluluk ve etkin görev, başta öğretmene verilmiştir. Bu nedenle, aslında, «öğretmen kimdir?» ve «nasıl bir özgeçmiş vardır?», «o bir meslek adamı mıdır, yoksa değil midir?» ve benzeri sorular öğretmen ve öğretmenliği, öğretmenin görev alanı olan eğitim yoluyla da, tüm toplumu yakından ilgilendirir. Çünkü, bu sclar öğrenme ortam ve etkinlikleriyle doğrudan ilgilidir.

Bu nedenle, öğretmeni yetiştirme yönünden alacağı karar ve girişeceği uygulamalar, bir toplum için büyük önem taşır.

Örneğin, Atatürk'ün Türk öğretmenine görevi yanında, öğretmenenden ve öğretmeni gereğince yetiştirmek için toplumdan —onun adına bu görevi yürütecek devletten —de bekledikleri vardır. Eğitimde Atatürkçülüğün önemli bir boyutunun da Türk öğretmenini Atatürk'ün onlardan beklediklerini yerine getirecek nitelikte yetiştirmek olduğu bir gerçektir. Bu da öğretmen yetiştirmeyi planlayan, öğretmen yetiştiren ve onları görevlendiren kişi ve kurumlara önemli sorumluluklar yükler.

Herşeyden önce, öğretmenenden beklenen işlevleri yerine getirmesi için onu (1) neyi öğreteceği ve (2) nasıl öğrtceği konularında yeterli kılmamız gerekir. Örneğin, onları (matematik, müzik vb.) alan eğitimlerinde olduğu kadar, çocukların nasıl öğrendikleri¹, belli yaş ve çağlardaki psikolojik özelliklerinin neler olduğu ve benzeri konularda yeterli kılmak kaçınılmazdır.

*O. D. T. Ü, Öğretim Üyesi.

Türkiye’de halen öğretmen yetiştiren kurumlar, kendi inandıkları ve bildiklerince, bu görevlerini yerine getirme gayreti içindedirler. Ancak, öğretmen yetiştirme politika ve uygulamalarımızda gözle görünen açıklıkta bir dağınıklık vardır. Hatta, bu durum, bizi sonunda «hemen her yüksek okul ya da üniversite mezunu —isterse— öğretmen olabilir» noktasına getirmiştir. Eğitimde, öğretmen yetiştirme ve görevlendirmede Atatürkçülüğün ve bilimsel yaklaşımın bu olduğunu şüphesiz kimse iddia edemez.

Sonuç olarak süratli bir değişim ve çağdaşlaşma süreci içinde bulunan toplumumuzda kime, hangi nitelikleri taşıyan kimselere «öğretmenim» diyeceğimizi kesinlikle saptayıp öğretmenimizi de bu doğrultuda hizmet öncesi ve işbaşında, daha doğrusu her fırsat ve olanağın yararlanarak, hazırlamamızın önemi bugün daha çok belirgin hale gelmiş bulunmaktadır.

Daha doğrusu, toplumumuzun sadece mükemmel mühendislere, mükemmel tıp doktorlarına değil, aynı zamanda mükemmel öğretmenlere de ihtiyacı vardır. Buna inandığımıza göre gereklerini yerine getirmeden dilediğimiz sonuçlara ulaşacağımızı iddia etmemizin ne derece geçerli ve tutarlı olacağı ortadadır. Kendi katılımlarını da sağlayarak, kişilere istedik davranışlar kazandırmalarını, kişilerin istenmeyen türden davranışlarını da değiştirmelerini² istediğimiz öğretmenlerden bu görevlerini kendiliğinden, hiç hazırlıksız, yerine getirmelerini beklemek mümkün değildir.

ÖĞRENCİ VELİSİ VE OKUL

Öğrenci velileri olarak eğitimle ilişkimiz nedir? Çocuğumuzu okula göndermek, okul masraflarını karşılamak, bir de sınıfını geçip geçmediğini öğrenmek dışında gerçekten çocuğumuz ve okuluna ilişkin neler düşünür, neler yaparız? Çoğu zaman, çocuğumuzun okulu ve eğitimine ilişkin en etkin olanlarımız bile, belli kalıpların dışında pek birşey yapmayız. Okul-aile birliğine seçilir, bazan çabalar bir şeyler de yaparız. Ama, genellikle, yaptıklarımız ve okula ilişkin görüşlerimiz sadece okul yöneticileriyle olan ilişkilerimiz sonucu ortaya çıkar. Bazan da kendimizi gerçek ve büyük bir eğitimci olarak gördüğümüz de olur. Aslında, öğrenci velileri olarak çocuğumuza ve okula yardımcı olmamız hem gerekli, hem de mümkündür. Böylece, geriye kalan iş «nasıl?» sorusunu cevaplamakla başlar. Okulun buradaki görevi velilerin gerçekten çocuklarına yardımcı olabileceklerini göstermek, onları buna inandırmak ve bu suretle onların işbirliğini sağlamaktır. Buna karşılık veliler, yine okulun yardım ve yol göstericiliğiyle, hiç değilse aşağıdaki ve benzeri hususların farkında olmak; okulla

aile arasında bu konularda görüş birliğine varılmak ve başarılı uygulamalar için gerekenleri birlikte yapma çareleri aranmalıdır.

1. Okul çocuklar içindir,
2. Okul mutluluk veren bir yer olmalıdır.
3. Okulda« okuma» özellikle önem taşıyan bir etkinliktir.

Ancak öğrencilerin çeşitli etkinliklere de ihtiyaçları vardır.

Bu hususların çocuğumuzun —ya da öğrencimizin— okulunda var olup olmadığını anlamak —hiç değilse— hissetmek için aşağıdaki sorulara benzer sorular sormak ve belirgin kıstaslar koymakta büyük yarar vardır.³

Öğrenciler :

1. İlgiyle etkinliklere katılarak öğreniyorlar mı?
2. Birbirlerinden de öğrenebiliyorlar mı?
3. Kendi sorunlarını çözme, soruları cevaplama yönünden değişik yolları izleyebilecekleri bir ortama sahip bulunuyorlar mı?
4. Saygı görüyor, birbirleriyle yardımlaşıyorlar mı?
5. Öğretmenleriyle birbirlerini sevip sayıyorlar mı?
6. Birbirlerine saygı gösteriyorlar mı?
7. Öğretmenleri ve diğer öğrencilerle birbirlerini dinliyorlar mı?
8. Kendileri ve öğretmenleri bu okulda bulunmaktan mutlu görünüyorlar mı?
9. Okumayı önemli bir etkinlik olarak izliyor, kolayca ulaşıp okuyabilecekleri kaynaklara sahip bulunuyorlar mı?
10. Ders ve okuma dışında anlamlı etkinliklerde bulunuyorlar mı?

Tüm bu ve benzeri tamamlayıcı soruların cevabını okul müdürünün odasında, evrak kontrolü yoluyla, ya da bir-iki yılda bir okula yapacağımız ziyaret veya teftişler sonucu bulamayacağımızı belirtmeye gerek yoktur, sanırım.

VELİLERLE TOPLANTI

Öğretmen-veli ve okul-aile birliği toplantılarına gelince :

Velilerle onların çocuklarının eğitim üzerinde görüşmek, sadece aldıkları nofları velilere söylemek demek değildir. Aslında velilerin çoğu, bundan fazlasını da bilmektedir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin, öğretmen-veli ve okul-aile birliği toplantılarına ilişkin olarak, aşağıda belirtilen ve benzeri hususları hatırlamalarında yarar vardır.

1. Bir veli, size en kıymetli varlığını, çocuğunu, göndermiştir.

2. Çocuğun velisiyle öğrencinin durumuna ilişkin görüşmelerini zi onun, önce kuvvetli yönleri üzerinde durarak sürdürmenizde yarar vardır.
3. Bu görüşmede öğrenci velisini sorunlara boğmak doğru değildir. Bir görüşme için bir-iki sorun üzerinde durmak yeter.
4. Bir sorundan söz ediyorsak, muhtemel çözüm yollarını da belirtmemiz gerekir.
5. Öğrenci velisini de, çocuğu hakkında konuşmaya teşvik etmelidir. Öğrenci velisini dinlemeden, sadece öğretmenin söylediklerine göre karar vermek yeterli değildir.
6. İyi bir dinleyici olmak gerekir.
7. Görüşme veya toplantıyı bir ümit ışığıyla, ümitli bir görüş ya da notla sona erdirmek yerinde olur.
8. Görüşme veya toplantıdan önce bir değerlendirme yapmak gerekir.⁴

SON YERİNE

Genellikle eğitimciler de, eğitimde yeni bir görünüm sağlamak için yeni program, yeni süreç, yeni araç-gereç sağlamaya; bir kurs, bir öğretmen ya da zaman eklemeye eğilimleri baskındır. Oysaki, gerçek ihtiyaç çoğu zaman, mevcut olanakları yeniden düzenlemek ve yeni gelişmelere dönük olarak, yararlı biçimde kullanılabilir hale getirmekle ilgilidir.⁵ Ancak, bu amaca ulaşmada öğretmenin etkin bir rol alması önem taşır. Öğretmen çevresinde, toplum yaşamıyla yokından ilgili olmalı, bazı sorumluluklar yüklenmeli⁶ ve kendi kendisini yenileyebilmelidir, ki bir etkinliği olabilsin.

Sonuç olarak, yetişkinlerin akılda tutması gereken gerçeklerden bazıları şunlar değil midir?

1. Gençlerimizin eğitime önem vermezsek sadece kültürümüz değil, ülkemiz de tehlikeye girmektedir.
2. Gençlerimize ulaşabileceğimiz zaman onların gerçekte, «iyi» oldukları görülür. Bununla birlikte, onlara ilişkin herşeyin «iyi» ya da yetişkinlerin dilediği doğrultuda değil. Ancak, gençlere olanların, yetişkinlerin kurup düzenledikleri bir dünyada meydana geldiği de bir gerçek.⁷

Öyleyse «okul»un gençler için gerçekten «uygun», gerçekten gençlerin yetişmesi, amaçlarına ulaşabilmesi için işlevsel kurumlar haline getirilmesi gerekiyor.

Öğrenci, öğretmen ve yöneticileriyle birlikte, okulun üyelerinin kendilerini, okulun bir parçası görmelerinin başarıya giden yolun başlangıç noktası olduğu anlaşılıyor.

1. Gordon, Ira J. (Ed.). **Theories of Instruction**, NEA—ASCD, Washington, D. C., 1968, s. 35.
2. Joncich, Geraldine M. (Ed.), **Psychology and the Science of Education**, Selected Writings of Thorndike, Teachers College, Columbia University, New York, 1962, s. 61.
3. Pederson, Clara A. **Parents and Schools**, University of North Dakota, Grand Forks, North Dakota, 1976, s. 19.
4. Pederson, a. g. e., s. 24.
5. Beegle, Charles W., Bradnt, Richard M. (Ed.). **Observational Methods in the Classroom**, NEA—ASCD, Washington, D. C., 1973, s. 6.
6. Warner, Havikhurst, Loeb. **Who shall be Education**, Harper and Brothers, New York, 1944, s. 171.
7. Kelley, Earl C. **In Defense of Youth**, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N. J., 1963, s. 145.

Eğitim Üzerine Birkaç Söz :

- Cumhuriyetimize verebileceğimiz en büyük armağan, gençlerimizin eğitilmesi olacaktır.

Çicero

- Eğitim, öğrencilere saygıyla başlar.

Emerson

- Eğitim ana dizinden başlar; her söylenilen sözcük, çocuğun kişiliğine konan bir tuğladır.

Hosea Ballov
